

Olan Biteni Kaçırma Korkusu (FoMO) Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi Yöntemi ile Değerlendirilmesi

Evaluation of Postgraduate Theses on the Fear of Missing Out (FoMO) using the Content Analysis Method

Cansu KAYA¹ Derya ÖZILHAN ÖZBEY²

Öz

Dijitalleşen ve sanallaşan dünyada sosyal medya, iletişim ve bilgi paylaşımı özellikleri açısından değerlendirildiğinde zaman-mekan kısıtlamasını ortadan kaldırarak bireyler arası anlık ve interaktif etkileşime imkân veren bir kavramdır. Ayrıca işletmelerin tüketicileri ile etkileşim kurmalarını mümkün kılarak, pazarlama stratejileri için uygun bir mecra olarak da kullanılmaktadır. "Fear of Missing Out" İngilizce açılımının kısaltması olan FoMO (olan biteni kaçırma korkusu) ise; günümüzde sosyal medya bağımlılıklarının sürekli kontrol davranışlarından, finans piyasalarındaki aktörlerin fırsatları kaçırma korkusunu açıklamaya dek uzanan bir kavram olarak literatüre girmiştir. FoMO ile ilgili alanyazında çok fazla çalışmaya rastlanmaması, bu kavramla ilgili derinlemesine bilgi edinilmesi gereğini doğurmuş, kavramın farklı disiplinlerle ilişkilenebilir olması da konuya duyulan merakı artırmıştır. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı, Türkiye'de "Olan Biteni Kaçırma Korkusu (FoMO)" konusunda yazılmış olan lisansüstü tezlerin içerik analizi yöntemi ile incelenmesidir. Konu ile ilgili YÖK Ulusal Tez Merkezinden elde edilen toplam 35 lisansüstü tezin içeriklerine ait bilgiler; yıl, konu, dil, yazıldığı anabilim dalı, kullanılan araştırma yöntemi gibi kategorilerde incelenerek analiz edilmiştir. Sonuç olarak tezlerin büyük bir çoğunluğunun Türkçe olduğu, yüksek lisans tezi olarak hazırlandığı ve genel olarak nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: FoMO, İçerik Analizi, Lisansüstü Tezler.

Abstract

In the digitalized and virtualized world, social media is a concept that allows instant and interactive interaction among people by removing the time-space restriction when evaluated in terms of communication and information sharing features. It is also used as a suitable channel for marketing strategies by enabling businesses to interact with their consumers. FoMO (fear of missing out), which is the abbreviation of "Fear of Missing Out" in English; today, it has entered the literature as a concept ranging from the constant control behavior of social media addicts to explaining the fear of missing opportunities by the actors in the financial markets. The fact that there are not many studies in the literature on FoMO has led to the need to obtain in-depth information about this concept, and the fact that the concept is related to different disciplines has increased the curiosity about the subject. From this point of view, the aim of the research is to examine the postgraduate theses written on the subject of "Fear of Missing Out (FoMO)" in Turkey by content analysis method. Information on the contents of a total of 35 postgraduate theses obtained from the YÖK National Thesis Center on the subject; year, subject, language, the department in which it was written, and the research method used were analyzed and analyzed. As a result, it was determined that the majority of theses were in Turkish, they were prepared as master's thesis, and quantitative research methods were used in general.

Keywords: FoMO, Content Analysis, Graduate Theses

¹ Cansu Kaya. (Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, Türkiye, kayacansu_94@hotmail.com)

ORCID: 0000-0003-1463-8470

² Derya Özilhan Özbey. (Doç. Dr, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, Türkiye, deryaozbey@akdeniz.edu.tr)

ORCID: 0000-0002-5296-0789

Geliş / Submitted: 28/03/2022

Düzeltilme / Revised: 5/05/2022

Kabul / Accepted: 8/05/2022

Yayın / Published: 15/05/2022

Atf / Citation: Kaya, C. ve Özilhan Özbey, D. (2022). Olan Biteni Kaçırma Korkusu (FoMO) Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi Yöntemi ile Değerlendirilmesi, Journal of Tourism Intelligence and Smartness, 5(1), 61-70.

Giriş

Dijitalleşen dünyanın getirisi ve önemli bir parçası olarak birçok insan dijital cihazlarla sürekli etkileşim içerisinde. İnternetin gelişimi ile bilgi akışının hızlanması, tüm işlemleri saniyeler içerisinde dijital araçlarla yapabiliyor oluşu, ve son yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi de dijital teknolojilerin kullanımını yaygınlaştırmıştır. İnsanların iletişim mecrası olarak gerek mecburi gerek istemli internet ortamını tercih ediyor oluşu; dijital bağımlılığın doğmasına da zemin hazırlamaktadır.

Uzun süre ve bilinçsiz kullanılan dijital cihazlar ve sosyal ağlar bireylerde, fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz etkilere neden olmaktadır. Görülebilecek rahatsızlıkların başında “bağımlılık” kavramı gelmektedir. Yapılan çalışmalar internet ve dijital cihazların kullanımının daha küçük yaşlardan itibaren görülebileceğinin yanı sıra mobil cihazlarda ve sosyal ağlarda geçirilen sürenin gün geçtikçe artış gösterdiği yönündedir. Dijitalleşmenin de yaygın etkisiyle, literatüre “dijital bağımlılık” kavramı eklenmiştir. “Olan biteni kaçırma korkusu” sosyal medya kullanıcılarında ve finansal, özellikle kripto para piyasalarındaki yatırımcılar arasında çok sık rastlanan bir olgudur. Olan biteni kaçırma korkusu, iletişim kanallarının olduğu her yerde görülmesine rağmen, günümüzde diğer insanların neler yaptığını, ne söylediğini bilmek ihtiyacı ve isteği sosyal medyanın bu kavram üzerindeki etkisini diğer iletişim kanallarına nazaran daha da artırmıştır. Bunun yanı sıra bilginin her zamankinden daha kolay erişilebilir olması da insanları, sosyal medya aracılığıyla bilgi tüketmeye bağımlı hale getirmiş, bireyler çoğu zaman mobil cihazları ile tek tuşla girebildikleri ve edinebildikleri bilgiye fazlasıyla ihtiyaç duymaya, eksikliğinde de olan biteni kaçırma korkusu hissetmeye başlamışlardır (Abel vd., 2016:35).

Günümüzde hızla değişen yaşam koşulları, hayat standartları ve bununla birlikte yaşanan teknolojik ve bilimsel gelişmeler beraberinde hem avantajları hem de bazı dezavantajları karşımıza çıkarmaktadır. 21. yüzyılın başında yeni bir sosyal çalışma düzeninin oluşması, insanların çalışma hayatlarını geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bilim adamları için de bazı zorluklara sebep olmaktadır (Savickas vd., 2009:239). Teknolojinin gelişmesi, insanlar ve toplumlar arasındaki iletişim şekillerini ve kanallarını da etkilemiştir. Web siteleri, bloglar, vloglar ve ayrıca insanların akıllı telefonlarındaki uygulamalar bilgiye ulaşma yollarını da değiştirmiştir. Bu gelişmeler günümüzde hem iş hayatında hem de özel hayatta olumlu yansımalara sebep olduğu gibi bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Yaşanan bu teknolojik gelişmeler sonucunda hayatımıza giren kavramlardan bir tanesi de ileri seviyelere ulaştığında insanların yaşantılarında problem teşkil etmeye başlayan Olan Biteni Kaçırma Korkusu kavramıdır. Olan biteni kaçırma korkusu (Fear of Missing Out-FoMO), genel olarak 2010 yılında Voboril tarafından ortaya atılmıştır (Aydın, 2018:2). Kişinin kendinden bağımsız olarak meydana gelen gelişmelerin dışında kalma ve bu gelişmelerden sosyal ortamlar vesilesi ile bilgilendiği durumlarda hissettiği duygusal değişimler olarak tanımlanan bu kavram (Çetinkaya ve Şahbaz, 2019:383), internetin yayılması ve kolay erişimi ile gün yüzüne çıkmaktadır. Güncel bir konu olması sebebiyle gerek gündelik gerekse iş hayatına yansımalarını ortaya koymayı amaçlayan çalışma sayısı sınırlıdır.

Kavramsal Çerçeve

Olan Biteni Kaçırma Korkusu (FoMO) Kavramı

Teknolojinin son yıllardaki yükselişi ile birlikte artan sosyal medya ağları insanların yüz yüze görüşmekten daha çok dijital ortamlarda birbirlerini takip etmelerine imkan tanımış ve bireylerin yalnızca başkalarının faaliyetlerini izlemelerini değil, aynı zamanda kendi deneyimlerini de istedikleri an paylaşımlarına olanak sağlamıştır (Rogers ve Barber, 2019:192). Özellikle son yıllarda anlık ve gerçek zamanlı erişime izin veren Facebook, Instagram, Twitter, Youtube gibi çok çeşitli çevrimiçi veya çevrimdışı sosyal medya iletişim araçları insanların paylaşım faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri adına çok başarılı olmuştur (Lai vd., 2016:516). Yaşanan gelişmelerin sonuçlarından biri olarak da İngilizce açılımı “Fear Of Missing Out (FoMO)” olan olan biteni kaçırma korkusu kavramı ortaya çıkmıştır. Akademik anlamda olan biteni kaçırma korkusu terimi 2010 yılında Voboril tarafından kullanılmıştır (Aydın, 2018:2).

Gelişmeleri kaçırma korkusu insanların web siteleri ve sosyal medya gibi çevrimiçi platformlarda güncel kalarak başkalarının ne yaptığının farkında olmaları ve kendilerini geride kalmış hissetmemelerini sağlayan kişisel bir yapı olarak veya kendileri o ortamda olmadıklarında diğer insanların daha ilginç ve doyurucu olaylar deneyimlediğine inanma olarak da tanımlanabilir (Przybylski vd., 2013:1841). Yani zaman geçtikçe bahsi geçen teknolojik gelişmelerin seviyesi yükselmiş ve etkilemeye başladığı her türlü davranış da değişim göstermiştir (Orhan, 2019:512). Madde bağımlılığı ile aynı doğrultuda belirtileri taşıyan (yoksun olma hissi, ulaşabilme isteği vb.) teknolojik bağımlılık, ilerleyen zamanda internet, sosyal ağlar ve teknolojik aletlere olan bağımlılık gibi değişik mecralarda ortaya çıkmaktadır (Yam ve İlhan, 2020:2).

Sosyal medya hizmetleri, ilgi çekici olabilecek sosyal aktiviteler hakkında bilgi sahibi olmayı hiç olmadığı kadar kolaylaştırmıştır (Przybylski, vd., 2013:1841). Olan biteni kaçırma korkusu, sosyal medyada gerçekleşen bazı olaylardan yoksun kalma veya olaylardan bihaber olmanın neden olduğu “kaygı” ya da “takıntı” halini oluşturabilmektedir (Przybylski, vd., 2013:1842). Przybylski vd. (2013) olan biteni kaçırma korkusu kavramını aşağıdaki gibi formüle etmiştir:

- Diğer bireylerden ayrı kalarak değerli anları kaybetme korkusu.
- Diğer gruplardan ayrı kalarak değerli anları kaybetme korkusu.
- Başkalarının yaptıklarına bağlı kalma arzusu.

Gelişmeleri kaçırma korkusu yaşayan bireylerde ruhsal ve fiziksel bazı olumsuz gelişmeler gözlemlenmiştir. olan biteni kaçırma korkusunun semptomları, Elhai vd. (2016) gibi birçok araştırmacı tarafından psikolojik ve sosyal bağlamda kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmalar sosyal medyaya erişim ile anksiyete, depresyon, farkındalık gibi zihinsel ve fiziksel sağlık konularının bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

İleri düzeyde olan biteni kaçırma korkusu yaşayan bireyler, “döngüde” kalma ve sosyal medya platformlarında paylaşım yapan arkadaşlarının ne yaptığını takip etme arzusunda (Przybylski, vd., 2013:1842). Bu tür sosyal dışlanma algıları genellikle sosyal medya ile bağlantıda kalındığı sürece engellenebilir (Lai vd., 2016:516). Olan biteni kaçırma korkusu yaşayan bireylerde gözlemlenen bu korkuların altında yatan nedenler araştırılmakla beraber “Öz-Belirleme Teorisi” bu fobinin esas sebebi olarak gösterilebilmektedir (Aydın, 2018:4). Deci ve Ryan (2000) tarafından kavramlaştırılmış olan öz belirleme kuramına göre, insan motivasyonunun anlaşılmasının, yeterlilik, özerklik ve ilişkililik için doğuştan gelen psikolojik ihtiyaçların dikkate alınması gerektiği ileri sürülmektedir. Buna göre aktif birey ve sosyal yaşam arasında kurulan bağ, öz-belirleme kuramının davranış, deneyim ve gelişim ile ilgili kavramlarının temelini meydana getirmektedir (Kocayörük, 2012:37). Sosyal medya kullanımı, gelişmeleri kaçırma korkusu yaşayan bireylere görelilik, özerklik ve yetkinlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamalarına izin verebilmektedir (Przybylski, vd., 2013:1844).

Gelecek yıllarda sosyal bağlantısı olmayan insanların yalnızlaşması ve dışlanma yaşayabilmeleri mümkündür. Örnek olarak; cep telefonunda mevcut olan internetin reklam içeriklerinde bulunan kesintisiz olarak güncel bilgiler elde etmek adına internete bağlanma mecburiyeti, haberlerdeki gündem konulara anında ulaşabilmek ve toplumla beraber hareket edebilmek için hashtag başlıklarının kullanılması ve daha çok insanla iletişime geçme yönlendirmeleri, filmlere veya dizilere görüş belirtme, bu eylemin sürekliliğini sağlamaya yönelik sosyal medya mecralarında yorumların yapılabilme imkanları ve benzeri davranışlar sanal ortamlara ve günlük yaşama etki eden yoğun sosyal mesajlar bilinçaltına devamlı olarak takip etme zorunluluğu hareketini yerleştirmektedir (Çınar ve Mutlu, 2018:48). Olan biteni kaçırma korkusu yalnızca sosyal medya kullanıcılarına özel bir fenomen olmamakla birlikte, olan biteni kaçırma korkusu düzeyi yüksek olan bireyler, kendilerini arkadaşlarının planları ve aktivite haberlerini güncel tutmak için sosyal medyalarını daha sık kontrol etmeye mecbur hissedebilmektedirler (Oberst vd., 2017:53).

Olan Biteni Kaçırma Korkusu (FoMO)’nun Bireyler Üzerindeki Etkileri

Sosyal ağ sitelerinin (SNS) temel amacı kişilerarası ilişkileri sürdürmek olarak görülmektedir. Ülkemizde internet kullanımına bağlı olarak sosyal medyada geçirilen zamanın da artmış olması kişilerin olan biteni kaçırma korkusundan etkilenme durumlarının tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır (Gökler vd., 2016:54). Olan biteni kaçırma korkusu, bazı çalışmalar ve tanımlamalarından da anlaşıldığı üzere pek çok olumsuz duygu ve davranışı tetikleyebilmektedir. Bugüne kadar araştırmaların çoğu olan biteni kaçırma korkusunun sosyal ve psikolojik gerçekleri üzerine odaklanmış olup, son zamanlarda olan biteni kaçırma korkusunun sosyal medya kullanıcıları üzerindeki olumsuz etkilerini de incelemeye başlamıştır (Alutaybi vd., 2020:1). Sosyal ağ siteleri (SNS), günümüz dijital odaklı toplumunda, kullanıcılara sosyal alanlarda etkileşimde olma, multimedya açısından zengin ortamlarda kendini geliştirme ve sürdürme yeteneği sunan yaygın bir güçtür (Boyd ve Ellison, 2007:211). Bununla birlikte kanıtlanmış çalışmalar olan biteni kaçırma korkusunun bir kısır döngü olduğunu ve başkalarıyla sosyal medya üzerinden iletişimi yüz yüze iletişime tercih edenlerin izolasyon duygusunun tetiklenerek kendilerini daha da yalnız hissettiklerini göstermektedir (Dossey, 2014:69). Yani olan biteni kaçırma korkusu, sosyal ortamlara fazla maruz kalmaktan kaynaklanan genelde rahatsız edici bir duygu durumudur. Teknolojik bağımlılık ile ortaya çıkan semptomlar; kaygı bozukluğu, uyuyama, sürekli üzüntü hali gibi problemlerle kendini göstermektedir (Küçükvardar ve Tıngöy, 2018:117). Buna paralel olarak devamlı olarak internette online kalma, sabahları uyanır uyanmaz öncelikle sosyal medyalarını gözden geçirme, internet bağlantısı kesildiğinde kaygı ve boşlukta olma hissine kapılma, topluluk içinde sosyal medyada geçen herhangi bir olay (video, haber,

yakını hakkındaki gelişme) paylaşımı olduğunda gelişmeleri kaçırma sebebiyle dışlanma duygusu ve benzeri duygular kendini göstermeye başlamaktadır (Çınar ve Mutlu, 2018:48).

Olan biteni kaçırma korkusu, “başkalarının deneyimlediği faydalı tecrübelerden yoksun kalma korkusu” olarak tarif edilen yaygın bir psikolojik durumdur (Przybylski vd., 2013:1841). Przybylski vd. (2013), artan olan biteni kaçırma korkusu seviyelerinin, yaşam doyumu ve genel ruh halindeki pozitif azalmanın göstergesi olduğunu bildirmiştir. Bu nedenle, olan biteni kaçırma korkusundan muzdarip olmanın, SNS kullanmanın herhangi bir psikolojik yararını olumsuz yönde etkileme potansiyeline sahip olduğu kabul edilmektedir (Buglass vd., 2017:249). Sosyal bağlantılardan dışlanmış hissetmenin, psikolojik olarak iyi olma duygusunda azalmaya yol açtığı görülmüştür (Bevan vd., 2012:1458). Ayrıca sosyal medya bireylerin başkalarının gösterişli paylaşımlarını ve sosyalliğini görebildikleri bir mecra olarak sosyal kıyaslamayı da tetiklemektedir. Bunlara ek olarak, olan biteni kaçırma korkusu en çok çevrimiçi sosyal ağlardan dışlanma korkusu ile ilişkilendirilmiştir (Buglass vd., 2017:251). Örneğin, grup özçekimi, yalnız özçekimden daha değerlidir çünkü çok sayıda yalnız özçekim kişinin arkadaşsız olduğu algısını yaratabilmektedir. Yarattığı bu olumsuz sonuçlar nedeniyle olan biteni kaçırma korkusunun bireyin yaşam kalitesini düşürdüğü anlaşılmaktadır.

Olan Biteni Kaçırma Korkusu (FoMO) ile Baş Etme Yolları

Daha düşük düzeyde temel ihtiyaçların karşılandığı bireylerde, sosyal medyanın diğerleriyle etkileşime geçmek için bir kaynak olarak görüldüğü ve bu kişilerin iletişim bağlarını derinleştirme fırsatı bulmaları nedeniyle sosyal medya kullanımı eğilimlerinin daha güçlü olduğu ifade edilebilir (Przybylski vd., 2013:1843).

Olan biteni kaçırma korkusu, yüksek düzeyde internet kullanımının arkasındaki itici güçtür. Günlük olarak sosyal medyayı takip etme isteği ve diğer sosyal ağları kullanım amaçlarından dolayı sekiz saat ve üzerinde interneti kullanmak beyin büzüşmesine ve gençlerin zarar görmelerine neden olabilmektedir (Dossey, 2014:70). Olan biteni kaçırma korkusunun birçok olumsuz durumundan bahsedilmekle birlikte olan biteni kaçırma korkusuna karşı koymak ve ondan kurtulmak için aşağıdaki hususların farkında olmak gerekir (Dossey, 2014:70):

- Olan biteni kaçırma korkusunun yalanlara dayandığının farkına varmak: olan biteni kaçırma korkusu ile baş etmenin güçlü bir yolu, kaçırıldığı düşünülen müthiş hayatın aslında var olmadığını kabul etmektir. Sosyal medyada insanlar, göz kamaştırıcı anlarını diğerlerinin arasından seçerek paylaşmaktadırlar. Bu durum yanıltıcıdır. Olan biteni kaçırma korkusu hissi geldiğinde, sosyal medyada görülenlerin yanıltıcı olduğunun hatırlanması gerekir.
- Olan biteni kaçırma korkusu ile savaşmak: Duygular ve davranışlar kullanılan kelimelerden etkilenmektedir. Olan biteni kaçırma korkusunu “Gelişmeleri Kaçırma Korkusu” olarak tanımlamak yerine, her birey kendisi için uygun ve olumsuzluğu çağrıştırmayacak pozitif bir tanım yapabilir.
- Anı yaşamak için durmak: Aynı anda birçok işi yapmaya çalışmak yerine, o an için önemli olan duruma odaklanarak sahip olunan tek şeyin o anda yaşanan an olduğunun farkına varılmalı ve olan biteni kaçırma korkusunun zihinde üretilen bir olgu olduğu unutulmamalıdır.

Yöntem

Bu araştırma, olan biteni kaçırma korkusu (FoMO) konusunda Türkiye’de yapılan lisansüstü seviyesindeki tezlerin profilinin ortaya konabilmesi amacıyla yapılmıştır. Yurtdışındaki bir çok çalışmada farklı şekillerde çalışılmakta olan FoMO kavramı, Türkiye’deki literatüre son dönemde dahil olmuştur. Bu sebepten ötürü, aşağıdaki tablolarda da görülebileceği üzere FoMO ile ilgili nitel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan çalışmamızın, literatüre önemli katkılar sağlayacağı ve gelecekte konuyu çalışmak isteyen araştırmacılara fikir verebileceği düşünülmektedir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden bir tanesi olan içerik analizi yöntemi, nitel araştırma yapılan çalışmalarda sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Bunun dışında içerik analizi yöntemi genellikle görsel ve yazılı verilerin analizlerine kullanılmaktadır (Özsarı vd., 2016, 211-212). İçerik analiz yöntemi; sınıflandırma ve belirlenen yargıların ortaya konabilmesi için, açık bir şekilde formülasyonu yapılan kurallar dahilinde, araştırmayı gerçekleştiren bireyin ortaya çıkarttığı verilerin bilimsel bir rapor olarak kabul edilmesini sağlamaktadır (Koçak ve Arun, 2006:22). Araştırmanın gerçekleştirilmesinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir;

- Yüksek Öğretim Kurulu’na ait Ulusal Tez Merkezi’ne giriş yapılmış,
- Bu sitedeki tarama bölümünde yer alan gelişmiş tarama butonundan araştırma yapılmış,

- Arama kısmında konunun literatürde farklı anılma biçimleri olan “FoMO”, “olan biteni kaçırma korkusu” ve “gelişmeleri kaçırma korkusu” kavramları ayrı ayrı olarak aratılmış,
- Arama sırasında gözden kaçırılan çalışma olmaması amacı ile sitede yer alan “sadece içinde geçsin” seçeneği işaretlenmiştir.

Bu süreçlerden sonra konu ile ilgili olarak 35 adet lisansüstü tez listelenmiştir. Tezlerin tamamının erişime açık olmasından dolayı araştırmaya dahil edilmeyen çalışma bulunmamaktadır. İçerik analizinden önceki süreçte konu ile ilgili tezler; türleri, yılları, yazıldığı dilleri, enstitüsü, anabilim dalları, yazarların cinsiyetleri, danışmanların unvanları ve araştırma yöntemlerine kodlanarak kategorize edilip tablo haline getirilmiştir. Çalışmada herhangi bir anket aracılığı ile veri toplanmadığı için etik kurul iznine gerek yoktur.

Bulgular

Tablo 1’de incelenen tezlerin türlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Tez Türü	Tez Sayısı	Frekans
Yüksek Lisans	31	88,5
Doktora	4	11,5
Toplam	35	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere 35 adet tezin 31’i (%88,5) yüksek lisans tez çalışması olarak hazırlanmıştır. Geri kalan 4 tez (%11,5) ise doktora tez çalışması olarak hazırlanmıştır.

Tablo 2’de incelenen tezlerin yıllarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Yıllarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yıl	Tez Sayısı	Frekans
2017	1	2,9
2018	9	25,8
2019	8	22,7
2020	4	11,4
2021	13	37,1
Toplam	35	100

Tezlerin yıllarına göre tezlerin dağılımına bakıldığında 2021 yılında 13 tez çalışması (%37,1) gerçekleştirildiği görülmüştür. 2020 yılında FoMO ile ilgili olarak yapılan tez çalışması sayısı 4 (%11,4)’dür. 2019 yılında 8 adet (%22,8) tez çalışmasının gerçekleştirildiği FoMO kavramıyla ilgili 2018 yılında 9 (%25,8) tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Son olarak 2017 yılında 1 adet (%2,9) tez çalışması yapılmıştır. FoMo kavramının güncel bir konu olması ve son dönemde ortaya çıkmasından ötürü 2017 yılı öncesinde yapılmış bir tez çalışması bulunmamaktadır. Günümüzde FoMO kavramına hem

işletmelerin, hem bireylerin hem de akademik çevrelerin vermiş oldukları önem seviyesinin artmasından ötürü FoMO ile ilgili çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Araştırma sonucunda da en çok çalışmanın gerçekleştirildiği yılın 2021 olarak bulunması, bu iddiayı destekler niteliktedir.

Tablo 3’de incelenen tezlerin yazım diline göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. Yazım Diline Göre Tezlerin Dağılımı

Yazım Dili	Tez Sayısı	Frekans
Türkçe	33	94,2
İngilizce	2	5,8
Toplam	35	100

Tablo 3’de görüldüğü üzere 35 adet tezin 33’ü (%94,2) Türkçe yazılmıştır. Tüm tezler arasından 2 adet tez (%5,8) ise İngilizce olarak yazılmıştır. İngilizce yazılan 2 tezin yazıldığı üniversitelerdeki tez yazım dili İngilizcedir. Bu 2 tez, bu sebepten dolayı İngilizce olarak yazılmıştır.

Tablo 4’de incelenen tezlerin enstitü türlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Enstitü Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

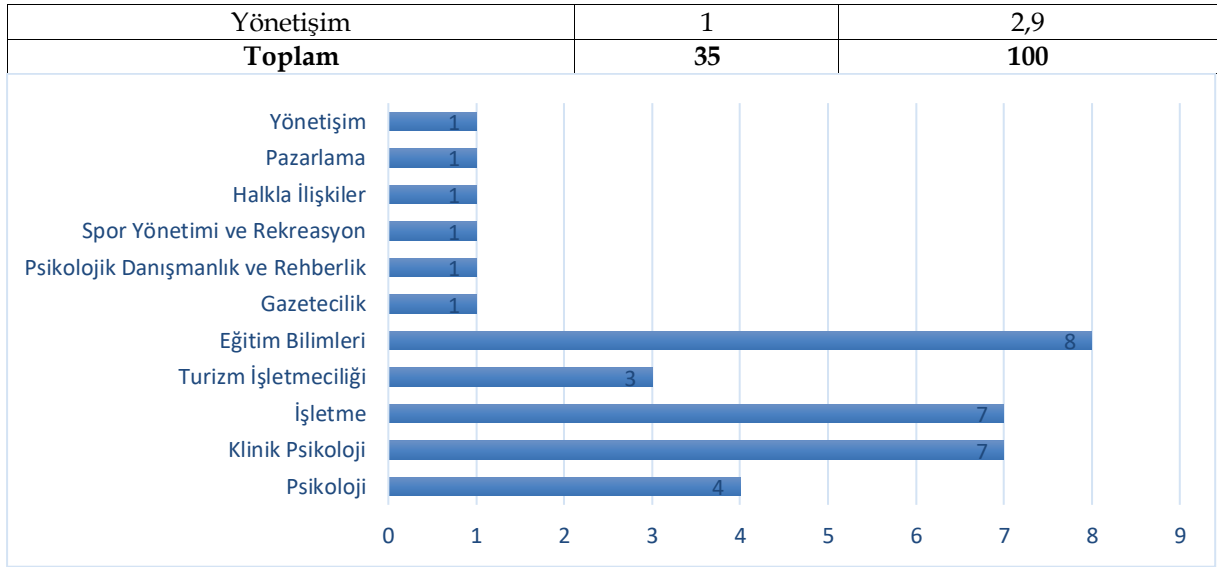
Enstitü Türü	Tez Sayısı	Frekans
Sosyal Bilimler Enstitüsü	27	77,1
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	3	8,7
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	5	14,2
Toplam	35	100

Enstitü türlerine göre tezlerin dağılımına baktığımızda 27 adet tezin (%77,1) sosyal bilimler enstitüsünde yazıldığı görülmüştür. 5 adet tez (%14,2) lisansüstü eğitim enstitüsünde, 3 adet tez ise (%8,7) eğitim bilimleri enstitüsünde yazılmıştır.

Tablo 5’de incelenen tezlerin anabilim dalına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. Anabilim Dalına Göre Tezlerin Dağılımı

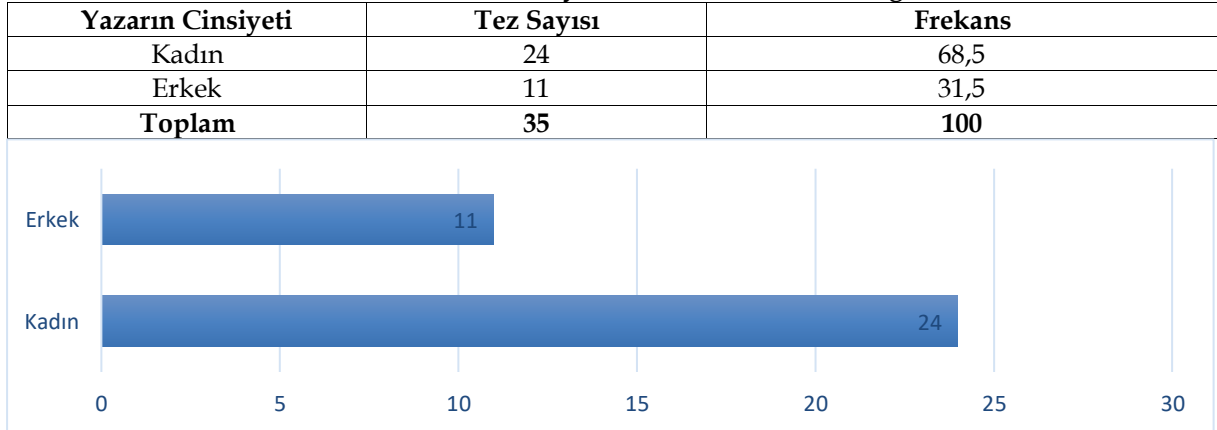
Anabilim Dalı	Tez Sayısı	Frekans
Psikoloji	4	11,4
Klinik Psikoloji	7	20,0
İşletme	7	20,0
Turizm İşletmeciliği	3	8,7
Eğitim Bilimleri	8	22,5
Gazetecilik	1	2,9
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	1	2,9
Spor Yönetimi ve Rekreasyon	1	2,9
Halkla İlişkiler	1	2,9
Pazarlama	1	2,9



Araştırma kapsamında yer alan 35 tezin anabilim dallarına bakıldığında; FoMO ile ilgili en çok tezin eğitim bilimleri alanında yazıldığı görülmektedir. Bu anabilim dalında 8 adet tez (%22,5) yazılmıştır. İşletme ve klinik psikoloji anabilim dallarında ise yazılan tez sayısı 7 (%20,0)'dir. 4 adet (%11,4) psikoloji alanında, 3 adet (%8,7) turizm işletmeciliği anabilim dalında FoMO ile ilgili tez yazılırken; yönetim, pazarlama, halkla ilişkiler, spor yönetimi ve rekreasyon, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve gazetecilik anabilim dallarında FoMO kavramının incelendiği çalışma sayısı 1 (%2,9)'dir.

Tablo 6'da incelenen tezlerin yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir.

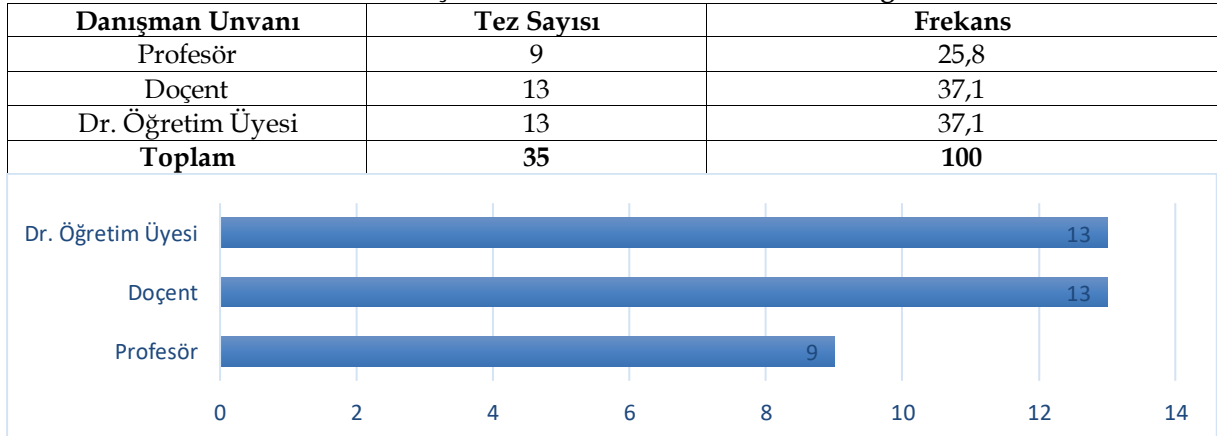
Tablo 6. Yazarların Cinsiyetlerine Göre Tezlerin Dağılımı



Tez yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımlarına baktığımızda 24 kişinin (%68,5) cinsiyetinin kadın olduğu bulunmuştur. Tez yazarı erkek olan çalışma sayısı ise 11 (%31,5)'dir.

Tablo 7'de incelenen tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 7. Danışman Unvanlarına Göre Tezlerin Dağılımı



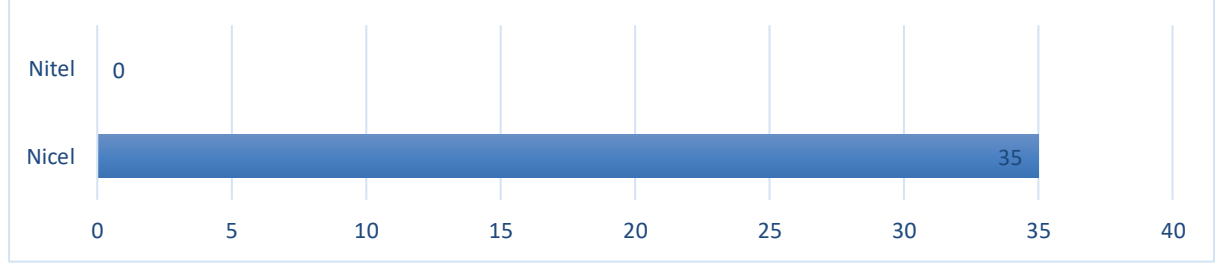
Tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımını gösteren tablo 7'ye baktığımızda; yazılan 35 tezin 9'unun (%25,8) danışmanının profesör olduğu görülmüştür. Danışman unvanı doçent ve Dr. öğretim üyesi olan tez sayısı ise 13'dür (37,1%). Ülkemizde önceden var olan ancak günümüzde kaldırılan yardımcı doçent unvanında danışmanların olduğu tezler, Dr. öğretim üyesine eklenmiştir.

Tez yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımlarına baktığımızda 24 kişinin (%68,5) cinsiyetinin kadın olduğu bulunmuştur. Tez yazarı erkek olan çalışma sayısı ise 11 (%31,5)'dir.

Tablo 8'de incelenen tezlerin araştırmak yöntemlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Araştırma Yöntemlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Tez Sayısı	Frekans
Nicel	35	100
Nitel	-	-
Toplam	35	100

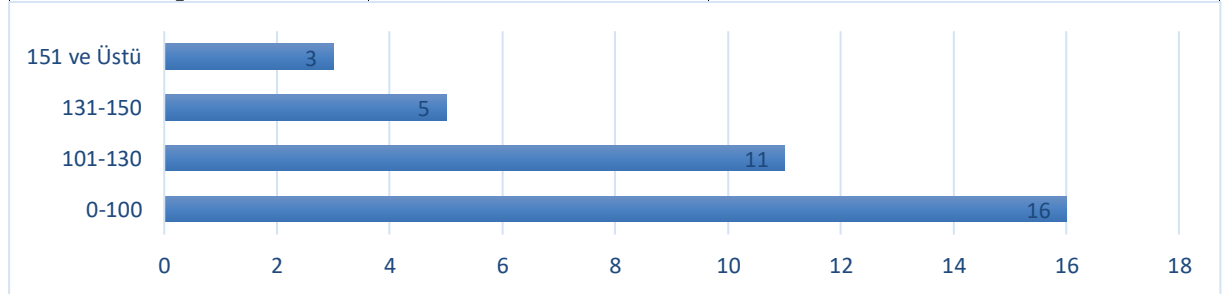


Tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılıma bakıldığında tezlerin tamamında nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 9'da incelenen tezlerin sayfa aralıklarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 9. Sayfa Aralıklarına Göre Tezlerin Dağılımı

Sayfa Aralığı	Tez Sayısı	Frekans
0-100	16	45,7
101-130	11	31,5
131-150	5	14,1
151 ve Üstü	3	8,7
Toplam	35	100



Sayfa sayısına göre tezlerin dağılımına bakıldığında tezlerin %45,7'sinin (16 tez) 0-100 sayfa aralığında olduğu görülmektedir. Tezlerin %31,5'i (11 tez) 101-130 sayfa aralığında, %14,1'i (5 tez) 131-150 sayfa aralığında yazılmıştır. 3 tez (%8,7) ise 151 sayfa ve üstünde sayfa sayısına sahiptir. Tüm tezlerin toplam sayfa sayısı 4179'dur. Tezlerin sayfa sayısının genel ortalaması ise 119,4'dür.

Araştırma kapsamında incelenen 35 adet tezenin 6 tanesi Üsküdar Üniversitesi'nde yazılmıştır. 2 adet tez ise İstanbul Üniversitesi'nde yazılmıştır. Bunların dışında; İstanbul Gelişim, Karabük, Ted, Van Yüzüncü Yıl, Gazi, Eskişehir Osmangazi, Yıldız Teknik, Boğaziçi, Başkent, Anadolu, Marmara, İstanbul Medipol, Dokuz Eylül, Erzincan Binali Yıldırım, Necmettin Erbakan, Kocaeli, Sivas Cumhuriyet, Sakarya Uygulamalı Bilimler, Fatih Sultan Mehmet Vakıf, İstanbul Bilgi, Erciyes, Hasan Kalyoncu, Ondokuz Mayıs, İzmir Katip Çelebi, Trabzon ve Bartın Üniversiteleri'nde de yazılmış 1'er adet çalışma bulunmaktadır.

Tezlerin uygulama alanları genel olarak üniversite öğrencileri olmuştur. 21 tezde uygulama alanında üniversite öğrencileri kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin ardından en çok uygulama yapılan alan özel sektör çalışanları olmuştur. 13 tezde uygulama alanında özel sektör çalışanlarına başvurulmuştur.

1 tezde öğretmenler, 1 tezde lise öğrencileri ve son olarak 1 tezde ise online alışveriş yapan bireyler araştırmalarının uygulama alanlarını oluşturmuşlardır.

Tezlerde kullanılan analiz türlerine dikkat çeken en önemli husus, 35 çalışmanın tamamında da korelasyon, anova ve t-testi analizlerinin yapılmış olmasıdır. Bu testlerin dışında Whitney Mann, U testi, Posthoc, Kolmogorov-Smirnov testleri de uygulamada yapılan testlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Olan biteni kaçırma korkusu konusunda Türkiye’de yapılan lisansüstü çalışmaların genel profillerinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarını şu şekilde ifade etmek mümkündür;

- Konu ile ilgili yazılan yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha fazla olduğu,
- Konu ile ilgili ilk tezin 2017 yılında yazıldığı ancak sayı olarak konu ile ilgili en çok 2021 yılında tez yazıldığı,
- Tezlerin çoğunluğunun dilinin Türkçe olduğu,
- Tezlerin çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsündeki bölümlerde yazıldığı,
- En çok eğitim bilimleri, psikoloji ve klinik psikoloji anabilim dallarında FoMO kavramının çalışıldığı,
- Tez yazarlarının çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu,
- Tez danışmanlarının yaklaşık olarak eşit dağılım gösterdiği,
- Tezlerin tamamında nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı,
- Tezlerin ortalama sayfa sayısının 119 olduğu sonucuna varılmıştır.

“FoMO”, Türkiye örnekleme için yeni bir olgu olup, üzerinde henüz çok fazla araştırma yapılmamış olması nedeni ile gelecek çalışmalar için birtakım önerilerde bulunma gereği doğurmuştur. Konu, analiz sonuçlarımızda da görüleceği üzere farklı anabilim dalları ile ilişkilenebilmektedir ve gelecek çalışmalarda multidisipliner bakış açısı ile ele alınmasının literatüre ve topluma fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle psikoloji ve işletme anabilim dallarının ortaklığı ile nitel araştırma yöntemleri kullanılarak “sanal kayıta”, “üretkenlik karşıtı iş davranışları” gibi değişkenlerle olan ilişkisi bağlamında incelenebilir. Çalışanlar üzerinde yapılacak araştırmalarla işletme performansı üzerindeki aracı olumsuz etkisi saptanarak, önleme yollarına ilişkin öneriler geliştirilebilir.

Kaynaklar

- Abel, J. P., Buff, C. L. ve Burr, S. A. (2016). Social Media and the Fear of Missing Out: Scale Development and Assessment. *Journal of Business & Economics Research*, 14(1), 33-43.
- Alutaybi, A., Al-Thani, D., Mcalaney, J. ve Ali, R. (2020). Combating Fear Of Missing Out (Fomo) On Social Media: The Fomo-R Method. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6128.
- Aydın, H. (2018). Sosyal Medya Trendi Olan Fomo’nun Pazarlama Alanında Kullanımı Üzerine Literatür Taraması. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Bevan, J. L., Pfyf, J. ve Barclay, B. (2012). Negative Emotional and Cognitive Responses To Being Unfriended On Facebook: An Exploratory Study. *Computers in Human Behavior*, 28(4), 1458-1464.
- Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Buglass, S. L., Binder, J. F., Betts, L. R. ve Underwood, J. D. (2017). Motivators Of Online Vulnerability: The Impact of Social Network Site Use and Fomo. *Computers in Human Behavior*, 66, 248-255.
- Çetinkaya, F. Ö. ve Şahbaz, R. P. (2019). Sosyal Medyada Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Kişinin Tatil Satın Alma Niyetine Etkisi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 383-402.
- Çınar, Ç. Y. ve Mutlu, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Yordayıcıları. *Current Addiction Research*, 2(2), 47-53.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” Of Goal Pursuits: Human Needs and The Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

- Dossey, L. (2014). Fomo, Digital Dementia, and Our Dangerous Experiment. *Explore: The Journal of Science and Healing*, 10(2), 69-73.
- Elhai, J. D., Levine, J. C., Dvorak, R. D. ve Hall, B.J. (2016). Fear of Missing Out, Need For Touch, Anxiety and Depression are Related to Problematic Smartphone Use. *Computers in Human Behavior*, 63, 509-516.
- Gökler, M. E., Aydın, R., Ünal, E. ve Metintaş, S. (2016). Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Türkçe Sürümünün Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 52-59.
- Kocayörük, E. (2012). Öz-Belirleme Kuramı Açısından Ergenlerin Anne Baba Algısı ile Duyuşsal İyi Oluşları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 24-37.
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(3), 21-28.
- Küçükvardar, M. ve Tıngöy, Ö. (2018). Teknoloji Bağımlılığının Semptomlar Temelinde İncelenmesi. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 9(35), 111-123.
- Lai, C., Altavilla, D., Ronconi, A. ve Aceto, P. (2016). Fear Of Missing Out (Fomo) Is Associated With Activation Of The Right Middle Temporal Gyrus During Inclusion Social Cue. *Computers in Human Behavior*, 61, 516-521.
- Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M. ve Chamarro, A. (2017). Negative Consequences From Heavy Social Networking In Adolescents: The Mediating Role Of Fear Of Missing Out. *Journal of Adolescence*, 55, 51-60.
- Orhan, G. D. (2019). Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 511-525.
- Özsarı, S. H., Hoşgör, H. ve Hoşgör, G. D. (2016). Hastane Web Site Performanslarının Halkla İlişkiler ve Tanıtım Açısından İncelenmesi: Türkiye, Hindistan ve İrlanda Örnekleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4, 209-217.
- Przybylski, A. K., Murayama, K., Dehaan, C. R. ve Gladwell, V. (2013). Motivational, Emotional, and Behavioral Correlates Of Fear Of Missing Out. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1841-1848.
- Rogers, A. P. ve Barber, L. K. (2019). Addressing Fomo and Telepressure Among University Students: Could A Technology Intervention Help With Social Media Use and Sleep Disruption?. *Computers in Human Behavior*, 93, 192-199.
- Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J. P., Duarte, M. E., Guichard, J., ... ve Van Vianen, A. E. (2009). Life Designing: A Paradigm For Career Construction In The 21st Century. *Journal Of Vocational Behavior*, 75(3), 239-250.
- Yam, F. C. ve İlhan, T. (2020). Modern Çağın Bütünsel Teknolojik Bağımlılığı: Phubbing ve Dinamikleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11, 1-15.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışma, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir.

Hibe / Finansal Destek

Bu çalışma herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Onayı

Çalışmada herhangi bir anket aracılığı ile veri toplanmadığı için etik kurul iznine gerek yoktur. Çalışmada kullanılan verilere YÖK'ün ulusal tez merkezi veritabanından ulaşılmıştır.